

mentum : tum Diaconus extrahens Calicem cum Sacramento de capsula, dat ad manus Sacerdotis, et tegit extremitatibus veli, quod humeros illius circumdat : et procedunt ordine quo venerunt : defertur baldachinum super Sacramentum, et duo Acolythi cum thuribulis continue Sacramentum incensant : interim cantatur hymnus Vexilla regis prodeunt.

Ad processionem celebrans cum diacono et subdiacono accedit ante infimum gradum altaris, ubi genuflexione facta incensum in thuribulum sine benedictione et sine osculis imponit (1). Tum ab omnibus, etiam a celebrante, cruci altaris genuflexione facta, exceptis crucifero et ceroferariis, qui non genuflectunt, via breviori ad locum ss. Sacramenti procedunt : 1° duo thuriferarii; 2° alter subdiaconus paratus amictu, alba, cingulo, sine manipulo et sine dalmatica, vel cum planeta plicata nigra, cum cruce detecta, medius inter duos ceroferarios; 3° alii suo ordine; 4° subdiaconus inseruiens cum manipulo, sine dalmatica vel cum planeta plicata; deinde diaconus cum manipulo et stola nigra, sed sine dalmatica et sine planeta plicata; ultimo celebrans cum manipulo, stola et casula nigra; unus post alium. Si alter subdiaconus desideretur, clericus superpelliceo indutus crucem deferre potest. Velum humerale et baldachinum alba et ad sacellum ante adventum processionis parata esse oportet. In sacello omnia lumina ardere debent. Quo cum pervenerint, omnes ante fores sacelli caput detegunt, nisi nudo capite accesserint, se constituunt uti feria præcedente, omnesque genuflectunt utroque genu, exceptis crucifero et ceroferariis : celebrans, diaconus et subdiaconus primo genuflectunt in plano capellæ, et surgentes genuflectunt utroque genu in infimo gradu altaris, ac aliquantulum orant. Interim intorticia accenduntur, et diaconus ad altare ascendit, facta ibidem genuflexione capsulam aperit, ex qua calicem non extrahit, sed repetita genuflexione, descendit ad dextram celebrantis. Tum celebrans cum ministris surgens, et

(2) Cærem. Ep. lib. 2, c. 25, n. 20, et memoriale rit. tit. 5, c. 2, § 3. n. 1.

aliquantulum versus cornu evangelii recedens, incensum in duo thuribula sine benedictione imponit, ministrante diacono sine osculis. Deinde celebrans cum ministris iterum genuflexus, ss. Sacramentum ter incensat. Quo facto velum humerale per diaconum vel cæremoniarium ei imponitur. Mox surgentes, ad altare ascendunt, celebrans et subdiaconus a sinistris genuflectunt in supremo gradu; et diaconus pergit usque ad altare, ubi facta genuflexione unico genu, calicem de capsula extrahit, eumque tenens sinistra infra nodum et dextra ei imposita, ne aliquid decidat, se convertit ad celebrantem per partem, quæ cornu evangelii respicit, et stans calicem tradit celebranti genuflexo, qui eundem sinistra recipit ad nodum, et super eundem ponit dextram, quam cum calice diaconus extremitatibus veli humeralis cooperit. Mox diaconus genuflectit unico genu ante ss. Sacramentum; et surgentes, celebrans et subdiaconus ascendunt suppedaneum, ubi celebrans medius inter diaconum a dextris et subdiaconum a sinistris se vertit cum ss. Sacramento ad populum. Statim ac celebrans ad populum conversus est, cantores incipiunt hymnum *Vexilla Regis*, et omnes, præmissa genuflexione utroque genu, ad altare per viam longiorem eodem procedunt ordine, quo venerunt, exceptis thuriferariis, qui immediate ante ss. Sacramentum præcedunt, et celebrante, qui medius inter diaconum et subdiaconum incedit. In accessu ad altare subdiaconus deponit crucem ad cornu epistolæ, et acolythi candelabra super credentiam, et genuflectunt utroque genu, ut reliqui omnes hinc inde in gyro usque ad finem officii in plano genuflectunt. Thuriferarii in accessu ad altare cessant a thurificatione, et genuflectunt, unus in latere epistolæ, et alter in latere evangelii.

Not. 1° Si pyxis in capsula recondita fuerit, extracto calice, statim est claudenda; si autem ibidem recondita non fuerit, aperta relinquenda est.

Not. 2° In choro genuflectunt omnes, dum celebrans et ministri ante officium prostrati jacent : sedent infra lectiones et tractus; stant infra orationem, passionem et subsequentes orationes, genuflectendo ad *Flectamus genua*; post pro-

Oremus. Præceptis salutaribus moniti etc. Ad *Pater noster* manus extendit, easque entensas tenet usque ad finem orationis *Libera nos*, patenam relinquendo super corporale. eam non extergendo neque sustinendo, neque se signando ad *Da propitius*. Post *Pater noster* responso *Sed libera nos a malo*, sacerdos secreto dicit *Amen*; et deinde in tono orationis missæ ferialis cantat *Libera nos* manibus adhuc extensis, ut supra dictum est.

4º Finita oratione *Libera nos* usque ad *Per omnia sæcula sæculorum. Amen* inclusive, celebrans cum ministris genuflectit unico genu: deinde dextra et ope indicis sinistra manus patenam (eam antea non extergendo) supponit s. Hostiæ, uti fit in missa; et mox sine nova genuflexione patenam sinistra accipit, et tum sola dextra inter pollicem et indicem s. Hostiam accipiens, eandem elevat, ita ut ab omnibus videri possit, cavens ne limites corporalis excedat: sinistra super corporale retenta, interea patenam super corporale tenet. Patena non elevatur, neque s. Hostia incensatur, sed signum cum crotalo dari potest, si talis adsit consuetudo, ut dictum est num. 37. Post sufficientem s. Hostiæ elevationem, diaconus surgens, calicem discooperit, et celebrans e sinistra patenam deponens super corporale, s. Hostiam demittens, eandem non reponit super patenam, sed immediate declinat super calicem, et more solito in tres partes dividit, nihil dicens, quarum duas partes majores ponit super patenam, et reliquam minorem mittit in calicem, sed nihil dicendo, et non faciendo cruces cum particula in calicem mittenda (1). Sacra particula in calicem missa, diaconus calicem cooperit, et deinde celebrans et ministri genuflectunt.

5º Deinde celebrans manibus junctis et super altare positus atque corpore mediocriter inclinato, recitat orationem *Perceptio corporis tui etc.*, et reliqua facit ut in missa usque ad summptionem s. Hostiæ inclusive: qua sumpta, et deinde

(1) S. R. C. 7 Aug. 1627, n. 560-707, 5.

brevi meditatione facta (1), subdiaconus calicem discooperit; tum genuflectunt omnes; et deinde celebrans, nihil dicendo, more solito reliquias colligit: quibus collectis et in calicem missis, nihil dicens neque se signans cum calice, sumit particulam s. Hostiæ cum vino, patenam mento supponendo: omissis autem calicis purificatione consueta et oratione *Corpus tuum Domine*, more solito sed nihil dicens digitos super calicem cum vino et aqua abluit. Interim omnes surgunt, et cerei processionis extinguuntur. Sumpta ablutione, celebrans tergit os et calicem, ut in missa, subdiacono calicem ulterius extergendum et vestiendum relinquens; et deinde inclinatus et manibus ante pectus junctis, dicit *Quod ore sumpsimus*: quibus dictis, erectus junctis manibus expectat.

6º Diaconus et subdiaconus celebranti infra incensationem altaris assistunt, et cum eo genuflectunt ut alias; infra orationem *In spiritu humilitatis* et *Orate fratres* stant post celebrantem, ut in missa, sed post *Orate fratres* diaconus ascendit ad librum, et celebranti assistit usque ad *Pater noster*. Deinde diaconus et subdiaconus manent post celebrantem usque ad finem orationis *Libera nos*; qua finita, genuflectunt cum celebrante, deinde ad suppedaneum ascendunt, ibique diaconus a dextris et subdiaconus a sinistris celebrantis infra elevationem s. Hostiæ genuflectunt utroque genu, non elevantes casulam, sed manibus junctis et capite inclinato. Quando celebrans s. Hostiam demittit, subdiaconus accedit ad sinistram celebrantis, et diaconus tempestive ad ejus dextram, ut calicem discooperiat. Particula s. Hostiæ in calicem missa, et genuflexione facta, diaconus accedit ad sinistram celebrantis et subdiaconus ad dextram ejus. Infra *Domine non sum dignus*, et summptionem s. Hostiæ sacræque particulæ cum vino stant inclinati ut in missa. Post summptionem ablutionis, dum celebrans dicit *Quod ore sumpsimus*, diaconus claudit librum, resumitque planetam plicatam, si ea usus fuerit; et subdiaconus in cornu epistolæ

(1) Memoriale rit. pro min. eccl. tit. V, c. 2, § IV, n. 21.

calicem extergit, de more vestit, velo nigro cooperit, et ad credentiam defert. Subdiacono regresso, celebrans, diaconus et subdiaconus descendunt in planum, et facta etiam a celebrante genuflexione, cooperto capite discedunt in sacristiam præcedentibus acolythis sine candelabris.

Deinde altare ab acolythis sine alia cæremonia denudatur.

DE OFFICIO FERIE SEXTÆ IN PARASCEVE DOMINI
IN MINORIBUS ECCLESIIS.

49. Celebrans indutus omnibus paramentis nigris ad missam requisitis, accedit ad altare manibus junctis, capite tecto, et præcedentibus tribus clericis seu ministris sine candelabris. Cum pervenerit ad altare, detecto capite, debitam facit reverentiam, et deinde solus procumbit super pulvinum, positum in secundo gradu, et orat spatio unius *Miserere*; interim minister extendit mappam super altare, et missale collocat in cornu epistolæ. Tum ascendens ad altare, illud osculatur. et accedens ad cornu epistolæ legit lectionem cum tractu; deinde dicit *Oremus* et etiam *Flectamus genua* genuflectens cum omnibus aliis, cui clericus primo surgens respondet *Levate*: tum celebrans subjungit orationem, et deinde legit secundam lectionem et tractum, ac successive passionem in eodem cornu epistolæ, ibidem inclinatus versus crucem altaris legendo *Munda cor*, et passionem proseguendo usque ad finem. Finita passione, nisi sermo de passione habendus sit, immediate in eodem cornu epistolæ incipit monitiones et orationes ut in missali, cum *Flectamus genua* ut supra. In hoc officio omnia tantum leguntur, vel si cantores habeantur, etiam cantari possunt, prout in missa sine assistentia diaconi et subdiaconi omnia etiam cantari possunt.

2. Circa finem orationum ministri extendunt tapete ut num. 46 dictum est. Illis completis celebrans casulam et

manipulum in plano ad cornu epistolæ deponit; deinde accedens ad medium altaris, genuflectit, accipit crucem, et accedens ad angulum posteriorem cornu epistolæ, facie versa ad populum manu dextra detegit summitatem crucis, uti n. 46 dictum est; et crucem ambabus manibus aliquantulum elevans, clerico missale coram ipso sustinente, gravi voce legit *Ecce lignum Crucis*, proseguendo cum clericis *In quo salus*, et genuflectentibus omnibus præter celebrantem, iidem clerici subjungunt *Venite adoremus*. Idem fit secunda et tertia vice, uti numero 46 dictum est; vocem et crucem qualibet vice altius elevando. Post tertiam vicem celebrans descendens per cornu evangelii, devote portat crucem ambabus manibus elevatam ad locum præparatum: ibi genuflexus crucem collocat, surgit, et facta iterum genuflexione, vadit ad planum in cornu epistolæ, ibique sedens calceamenta deponit: quibus depositis procedit ad adorationem crucis, uti num. 46 dictum est; deinde redit ad scabellum in plano epistolæ, et resumat calceamenta, sed non casulam neque manipulum. Postea eodem modo adorant clerici, deinde viri, et ultimo mulieres. omnes bini, devote ac graviter. Primus clericus post suam adorationem assistit adorantibus, secundus autem et tertius accedunt ad celebrantem et alta et clara voce cum eo impropria recitant. Circa finem adorationis minister accendit cereos altaris, alter portat bursam cum corporali et purificatorio ad altare, et tertius missale transfert. Completa adoratione celebrans crucem ad altare cum debitis genuflexionibus reportat, et corporale explicat, si ministri clerici non fuerint. Interim ministri tapete amovent. Deinde celebrans facta genuflexione, descendit per gradus laterales in planum ad cornu epistolæ, casulam et manipulum resumat et aperto capite per planum ad medium ante altare accedit.

3. Celebrans ad altare facta genuflexione, incensum sine benedictione imponit, et repetita genuflexione, statim ad sacellum ss. Sacramenti per viam breviorē procedunt: 1° deferens vexillum, 2° sodales seu pii viri, 3° thuriferarius, 4° deferens crucem denudatam, 5° celebrans cum clerico

cessionem infra reliquum officium genuflectunt, ut supra dictum est.

48. Rub. *Cum venerit Sacerdos ad Altare, posito super illud Calice, genuflexus rursus incensat, et accedens deponit Hostiam ex Calice super Patenam, quam Diaconus tenet; et accipiens Patenam de manu Diaconi, Hostiam sacram ponit super Corporale, nihil dicens. Si tetigerit Sacramentum, digitos abluat in aliquo vase. Interim Diaconus imponit vinum in Calicem, et Subdiaconus aquam, quam Sacerdos non benedicit, nec dicit super eam Orationem consuetam: sed accipiens Calicem a Diacono, ponit super Altare, nihil dicens: et Diaconus illum cooperit palla: deinde imponit incensum in thuribulo absque benedictione, et incensat oblata et Altare more solito, genuflectens ante et post, et quodcumque transit ante Sacramentum.*

1° Cum celebrans ad altare venerit, sacer calix in altare super corporale deponitur, ut in coena Domini ad sacellum. Post triplicem incensationem ss. Sacramenti in infimo gradu altaris faciendam, alteruter thuriferarius discedit, et celebrans medius inter diaconum et subdiaconum ascendit ad altare, ibidem genuflectendo unico genu. Deinde diaconus velum a calice amovet, et patenam super corporale versus cornu epistolæ et pallam loco solito deponit. Tum diaconus patenam resumens, ambabus manibus eam paululum elevatam tenet super corporale coram celebrante, qui calicem invertit super patenam, quam diaconus tenet, ut s. Hostia super eandem decidat, cavens ne s. Hostiam tangat; et si tangat, digitos in vase præparato statim abluere debet, eam ablutionem sumendo post communionem. Celebrans calice super corporale versus cornu epistolæ deposito, patenam ambabus manibus de manu diaconi accipit, s. Hostiam in locum solitum absque signo crucis deponit, et deinde patenam super corporale versus cornu epistolæ collocat. Tum diaconus accipiens calicem a celebrante depositum, eum tenet super altare elevatum ob particulas sacras forte in eo relictas, infundit vinum, et deinde subdiaconus, qui interea

cum genuflexione ad dextram diaconi accessit, immiscet parum aquæ, ut alias fit in missa, sed sine extersione calicis ante infusionem et post eam, et sine invitatione ad benedictionem aquæ. Celebrans non benedicit aquam, nec dicit super eam orationem consuetam, sed calicem a diacono sine osculis accipiens, eundem deponit super corporale loco solito, nihil dicens et absque signo crucis, et diaconus illum palla cooperit. Subdiaconus patenam non sustinet, et proinde post infusionem aquæ cum genuflexione ad sinistram celebrantis accedit.

2° Deinde celebrans altare more solito incensat, sed non benedicit incensum, nec dicit *Per intercessionem* etc. Antequam incenset oblata, genuflectit; dum eadem incensat, dicit *Incensum istud* etc.; iisque incensatis, iterum genuflectit: deinde non est iterum incensandum ss. Sacramentum, sed crux altaris (1) stando, et dicendo *Dirigatur Domine* etc.: incensata cruce, celebrans iterum genuflectit, et tum incensationem altaris more solito prosequitur, genuflectendo, quodcumque transit per medium altaris (2). Nec celebrans nec alii incensantur.

3° Celebrans, in cornu epistolæ thuribulo reddito, descendit per gradus laterales aliquantulum extra altare, cavens ne tergum ss. Sacramento vertat, et facie versa ad populum, manus integras lavat, nihil dicens. Manibus abstersis, statim redit ad medium altaris, ibidem genuflectit, et deinde junctis manibus super altare positis, et mediocriter inclinat, recitat orationem *In spiritu humilitatis* submissa sed intelligibili voce (3). Recitata hac oratione, celebrans osculatur altare, genuflectit unico genu, et ad populum in cornu evangelii conversus, mediocri voce dicit *Orate fratres*, reliqua proferens secreta voce, et mox per eandem viam revertitur, non perficiens circum, iterumque genuflectit. Non respondetur *Suscipiat*. Postea junctis manibus cantat

(1) S. R. C. 13 Aug. 1697, n. 3287-3436.

(2) S. R. C. 5 Jul. 1698, n. 3329-3478; Memoriale rit. pro min. eccl. tit. V, c. 2, § 4, n. 8.

(3) Cærem. Ep. lib. 2, c. 26, n. 19.